

פ ר ט י ל מ טי כ"א
מיניבת ועדת הכלכלה
מיום כ"א סיון תש"י-6.6.50
בשעה 10.45

חברי הועדה הנזכרים:
היו"ר מ. בדר
מ. ארם
ט. גורן
צ. יהודה
פ. ברנשטיין
ח. לנדאו
א. רקנטי
א. בהיר
ה. פורדר
א. סזור

ס ו ז מ נ י מ : ס ר הלפרין - מנהל משרד החקלאות.

ס ד ר - ה י ר מ : א. דיון במצב החקלאות בהתישבות החדשה.
ב. סקירת מנהל משרד החקלאות על תכנית 4 השנים.

היו"ר מ. בדר: פותח את הישיבה.
אנו נקדיש את הישיבה להמסך תשובתו
של סר הלפרין על השאלות שנשאלו בישיבה הקודמת, ובסיום תשובתו
נטמע הסברות לתכנית 4 השנים.

א. בהיר: הזות ולא הייתי בישיבה הקודמת
ברצוני לשאל כמה שאלות.
א. האם ידוע למשרד החקלאות מהו השטח
הראוי לזריעה במדינת ישראל חוץ מהנגב המרכזי והדרומי?
ב. מהו השטח המעובד ואיזה גרעינים
נזרעו בו?

ג. מה חושב משרד החקלאות לעשות לקראת
שנת תש"א בכדי לעבד את כל השטחים הנתונים לעבוד באופן אוביקטיבי;
האם יש מספיק כלים לכך והאם דואגים, שכל השטחים האלה יעובדו?

היו"ר מ. בדר: ארחיב את שאלותיו של סר בהיר כדי
ליצור גשר לפתיחת הדיון על תכנית הפתוח.

היות והמספרים של שנת 1949-50 מופיעים בתכנית למספרים משוערים, אולי תעשה את ההשוואה עתה באיזו מדה מספרים אלה מתקיימים ואם אינם מתקיימים מה היא הסבה לכך.

סר הלפרין: הערה כללית ביחס לסטטיסטיקה. משרד החקלאות אינו מקיים מנגנון לסטטיסטיקה, ועל יסוד הסכום שיש עם הלשכה הסטטיסטית המרכזית היא עורכת את המפקדים ואנו מקבלים אותם מסנה. הטוחמים שלנו במחלקות השונות מעיפים עין מדי פעם על הסטטיסטיקות ורואים באט הן מתאימות למציאות, אבל את מטלאכה עושה לשכת הסטטיסטיקה ולא משרד החקלאות.

פ. ברנשטיין: אבל אתם מזמינים סטטיסטיקות מסוימות.

סר הלפרין: בודאי. בלשכת הסטטיסטיקה ישנה מחלקה מיוחדת לחקלאות ובה עובדים מומחים לחקלאות. כלומר, לנו אין סטטיסטיקה שוטפת מחוץ למקרים יוצאים מן הכלל כמו; הדיג. בשטח הדיג נוח לנהל סטטיסטיקה כי הוא מבוטס על רשיונות וישנו רשום אפרטיבי, אבל אינני יודע אם הוא מדויק.

בישיבה הקודמת הוצגו עשרות שאלות ועד כמה שבררתי לא כל התשובות לשאלות אלו נמצאות במטטלה. פרק אחד והוא הגדול ביותר שייך להתייבות החדשה אשר כפי הידוע היא מנוהלת על ידי המוסדות המיישבים: הסוכנות היהודית והקק"ל. בררתי מה מצב החומר הסטטיסטי הנמצא בידי מוסדות אלו ונדע לי, כי למעשה עברה הלשכה הסטטיסטית של הסוכנות למטטלה, וכרגע אין לדם לשכה לסטטיסטיקה. על כל פנים, אשתדל לענות על כמה מהשאלות בקשר להתייבות שנת תש"ס.

בשנת תש"ט הוקמו 99 ישובים חדשים ומהם:
36 ישובי עולים חדשים ככפרים נטושים;
11 כפרים מתוכננים לעולים חדשים;
41 ישובי נוער חלוצי;
11 ישובי חיילים משוחררים.

ההתייבות החדשה בשנת תש"ט הוקמה לפי תביעות סדיניות ובטחוניות, לפי תנאי קליטה מהירה ולפי מנימוט של תנאים חקלאיים. אלה היו 3 הגורמים שהונחו ביסוד להקמת 99 הישובים.

החלוקה הגאוגרפית של 99 הישובים

היא דלקמן:

בגליל העליון ובגליל המרכזי - 16 ישובים;
בגליל המערבי - 9 ישובים;
בגליל התחתון - 5 ישובים;
עמק יזרעאל ועמק הירדן - 4 ישובים;
בשומרון - 9 ישובים;
בשרון המזרחי - 5 ישובים;
בפרוזדור ירושלים - 8 ישובים;
בשפלת יהודה וחר' הבירון - 10 ישובים;
בדרום הארץ - 26 ישובים;
בנגב (עד ניר עט) - 7 ישובים.

99 הישובים קלטו עד עתה 20,000 נפש ועוד 17 אלף נפש נוספו בהתייבות החדשה, בחברות בוער, טסקי עזר וכו' ביחד - 37 אלף נפש.

חלוקת 99 הישובים לפי הזרמים השונים היא דלקמן:

41- ישובים;	תנועת המושבים כולל מושבים שיתופיים
15- ישובים;	הפועל המזרחי
12- ישובים;	השומר הצעיר (הקבוץ הארצי)
12- ישובים;	הקבוץ המאוחד
3- ישובים;	חבר הקבוצות
3- ישובים;	העובד הציוני
3- ישובים;	המעמד הבינוני
3- ישובים;	פועלי אגודת ישראל
2- ישובים;	תנועת החרות
1- ישוב;	תנועת הלוחמים
4- ישובים;	בלתי סוגדרים

ס. ארם: אני מבין שהישובים של הפועל המזרחי הם קבוצים.

מר הלפרין: המספר הב"ל כולל מושבים וקבוצים.

אני מבין, שהשאלה העקרית שהעסיקה

את הועדה היא - שאלת היצור בהתישבות חש"ט. התישבות זו אינה טורגשת עדיין ביצור, והסבות הן שונות. ישנם ישובים שהתקדמו יפה מאד וזה תלוי גם בחלוקת הישובים לפי העדות. בטובן זה צועדות בראש העדה הבולגרית, אשר מלבד איכותה החברתית, חלקה הגדול

עבר נתיבן חקלאי בחוץ לארץ, וממנו לא באונון הקולטורו, אבל יש בה גלמנט שהחקלאות אינו דבר זר לו. ישובי החימנים התקדמו לתוח כי החקלאות בשבילם היא דבר חדש. מבחינה שניה למיעוט היצור היא שזמנתי לא הוכשרו במדה מספיקה וכן חומר מים במקומות רבים. כרגע מצב המים הולך ומשתפר אבל בעבר עניין המים גרם לקשיים.

מגלגון והדרכה של הסוכנות החדשה

לא הספיק וגם היו אינו מספיק. ידוע לנו על ההסכמה הקיימת בין הממשלה והסוכנות, שמסק חדש נמצא ברשות הסוכנות יהודית 3 שנים ורק מגור זמן זה אנו מקבלים רשימות מהסוכנות היהודית את מי ומתי אנו יכולים לקבל לטיפולנו. כדי להבטיח שהישובים החדשים יבנו למחזור היצור בתור נשענה בקיץ פעולה מיוחדת של גיוס חקלאים לתפקידי הדרכה. לפעולה זו דרוש תקציב ומשרד החקלאות הסכים לכך; עד עכשו לא ניתנה למשרד החקלאות הדשות לעזור בזה. אחן לכונ דוגמא עד כמה האלמנט החתישבותי הנוכחי גרוסן מחקרע ומחקלאות. הסוכנות שילמה לרוב מהמתישבי החדשים לירה וארבעים גרוס ליום עבודה במשקם כדי לאפשר להם קיום בזמן הראשון, והיות והמתישב יכל לקבל לירה וטעמי גרוס ליום עבודה במקור אחר, עזב את מסקו והכניס פועל אחר במקומו, והתוצאה מהל היו חבלות גדולות במשק. אמנם הפועל השכיר שחל עובדיו אבל הוא אחכל את המסכה כלומר, אלמנט זה רחוק מהחקלאות ומלי להכניס אותו לחקלאות זמן של שנה אחת אינו מספיק, אבל אנו חושבים לעשות זאת במשך הזמן. פון הון בממדיה האלה לא עשינו אף פעם התישבות; לא בחומר כזה לא בשטח כזה ולא בהיקף כזה. לא תימונו אף פעם תחת 99 ישובים. אין לנו אפרט מוחיית אין לנו מספיק מיכון ואין לנו מדריכים כאשר צריכים להדריך עוד הרבה. על כן ישובים אלה אינם מורגשת עדיין ביצור ויש סכר את גם בשנה הבאה חמנט כל אנדמה למחזור העבוד. במשרד החקלאות עלתה הצעה למזור עמתי מנוימים על הישובי האלה, אשר אינה מעובדית על ידי הישובים עצמם, לחכירה למשקיה ותיקים.

בישיבה הקודמת הוצגה שאלה מה מינוס

המסק בהתישבות החדשה ומהו המכונן המנימלי הדרוש להקמת מסק ומה יש חכניות בקשר לכך. יש חכניות כממיות והיא תלויה במקומות השונים; לא הרי כמר נטוש כמכר מתוכנן חדש; לא הרי הנגב כגליל או כדרו; הארץ וישנן גם יצירות חדשות. ידוע לכם כי בעבר היתה מן טיעוה מדי פעם טרמינולוגיה חדשה. קודה היו אומרים נקודה אחר כך ישוב וכו' עכשו ישנה מעברות ואחר כך טפוסים שונים של משקים

למי המזון ולמי הביטוח.

מ. ארמ: מה הסימן המובהק של המעברות?

מר הלפרין: המעברות זו היא יצירה של מעבר ממחנות העולים למדינת ישראל. אין אלה מסקנים עממיים. העולים יעברו בחקלאות בעבודה שכירה.

אנו מכינים עכשו טכניקה עולמית של מסקנים למי האיזורי השונים כמו למשל: מסקי זית ופליטה באזור הפרדסנות, מיכרונ-יעקוב ועד מגדל גד, אנו חושבים להנחית ביסוד המסק המעורב את ענף ההדרים במסגרת של 7 עד 12 דונם כיחידה.

למני שאעבור להסברות על חכניות 4 חכניות, ברצוני לענות על השאלות שהציג מר בהיר.

גין עדיין מפות חקלאיות של כל שטח המדינה; הנדיין בעשיה. מתוך הברות השונות של החומר יש אומדנה, שם 7/2 מליון דונם, 25 מליון דונם אדמה ישראלית ראוייה לעבוד. אין זה שטח קטן. כלומר, הוא קטן באופן אבסולוטי; אבל באופן פרופורציונלי הוא לא כל כך קטן, כי בעולם, על פני כדור הארץ רק 7% מעובדי החקלאות. 7/2 מליון דונם כוללים גם 2 מליון דונם של חגב. החכיות 4 השנים לקחנו בחשבון רק 5 מליון דונם.

שבי יהודה: 5 מליון דונם אלה הם נמו או ברוטו?

מר הלפרין: נטו.

היו בירורים שונים, מהו השטח שאנו יכולים להכניס לחכונן של השנים הקרובות, והגענו ל-5 מליון דונם. אנו חושבים, שבחוקמה זו נספין להגיע למסות מדויקות.

המגמה העקרית בחכניות 4 השנים היא להגביר את יצור המזונות, אבל היא אינה מעובדת על ידי כלכלניות אלא על ידי חקלאים, אגרנומים אף על פי שהמטרה היא מדיניות כלכלית, ויש הבדל בזה כי אנשים אינם רין המחשור בכך וכך טון אובל. מה ישנה גישה אגרנומית חקלאית; החאמה האדמה, החאמה הגדולית השונים לאדמה; אלו מסקנים חסרי להקים, ומה בכלל אפשר לקבל.

הגינותי את שאלתי של מר בהיר בכורה זו: הוא רוצה שיעברו את האדמה יותר מהר; כלומר, הזריעה והשעה במהירות גדולה יותר. באופן טכני אפשר לעשות זאת, על ידי כך, שבמקור להגטיה את החכניות ב-4 שנים נעשה זאת בשנתיים. מר בהיר מעוניין רק בחריטה וזריעה. מבחינה טכנית זה אפשרי. לנך יש צורך מכני כחוח או יותר מטסיק אמנו יחסרו חלקי הילוח, אבל במאמץ אפשר לעשות זאת; כיום אנו מעבדים 2,800,000 דונם ואפשר לעבר עוד 2 מליון דונם במשך שנתיים במקום 4 שנים. אני חוזר: באופן טכני אפשרי הדבר, אבל הוא קשה לבצוע, ואני אגיד מה הם הקשיים.

מטרה החקלאות דורש ממיטובים הקיימים לעבר שטחים נוספים ולנצל את הפוטנציאל הטכני שלהם עד כמה שאפשר. נערכים חוזים עם הישובים הללו ובמקרה שהמוכנות היהודית זקוקה לשטחים אלה לשם החיטבות צריך היטוב להחזיר את השטח והוא מקבל את החמורה עבור העבודה שהשקיע ובמקרה שיש יבול הוא מקבל את חמורת היבול. החקלאים שמסכימים למדור זה צריכים לעבר אדמות לא להם ולנתוש את משקם. האדמות הללו אינן מוכנות. הן מוזנחות ונמכרות בפעם הראשונה לידינו ממופלות. האדמה זקוקה להבראה; היא זקוקה

לחריטה נכונה, למחזור פרטים נכון כדי שלא יהיו בה קוצים. האדמה
היתה מוזנחת והיבול היה מעורב בקוצים ובקטניות שונים והחטה לא
היתה חיטה הראוי להחקבל לתחנת הקמח. האדמה זקוקה לטובל חקלאי
טוב במשך כמה שנים. אם החקלאי מקבל את הדמה רק לשנה אחת הוא יכול
בצורה אחרת מאשר אילו קבל אותה לשלוש שנים או בקיטות. איננו
יכולים להסמיר את האדמה ליותר משנה אחת, כי אנו זקוקים לה
בשביל ההתישבות החדשה. כאשר אפשרו לחקלאים לבחור את האדמה
הם בחרו בסוג א' וסוג ב' נשאר. אם עוברי ככבישי הדבוק ורואים
אדמות בלתי מעובדות אע"פ שחייב את להטבא בקט לא לגשת באדמות אלו
או שהאדמה היא סוג ר'. עתה אין אפשרות לברור אדמות, כי נשארה
רק אדמת סוג ב'. השנה אנו מיימיה את החמירה בשטחן הארץ ומחיליה
בדרום הארץ, אשר הוא איזור פחות יציב מבחינת פכויי היבול, כי
אנו יורדים למעשה מאיזון של 450 מ"מ גשם ונכנינו לאזור
של 350, או 300 מ"מ. בגלל אי היציבות באיזור זה אין החקלאים
מעוניינים לחזור את האדמה ובכרח לשנה אחת. גם השמירה באיזור זה
היא יקרה מדי, כי אין יטובי רבית באזור והמחנני רבים.
מה דרושה החקלאים ל גורם אשר בעל יכולת גדולה יותר מזה
על החקלאי; של הממשלה ושל המוסדות המיטעיים, וננו דנינו מכסו
בוה. טוב היה אילו הממשלה היתה מורשת את האדמה, כי אדמה חרושה
יש לה כבר יתרון סלויט. בשנה שעברה הטעתי הצעה כזאת, אבל היא
לא נתקבלה בממשלה, כי זה דבר חדש. השנה הצעה זו לא הובאה עדיין
לממשלה, כי אנו מדברים על מליון דונם זה מדין לטלות 800 אלף
לירות, לפי 8 גרוש הדונות. אם הממשלה תוכל לקבל על עצמה דבר זה,
אז על פי שאלתו הדוידית בה נית זה הוא רק 25. עכ"ו מאוחר כבר
לבצע את החמניה הזאת, כי היות נריכיה לקחתיל בה מיד אחרי
המסקת הגשמים, כי אם נעשה זאת עכשו חלק מהגידולים לא יעלה ויהיה
צורך לדחות זאת לקיץ, אבל איזור הדרום אינו מתאים לגדולי הקיץ.
אלה הם הקשיים.

במצונו לומר למה שחכנית 4 השנים
מעובדת מתוך אספקת אגרנומי וכלכלי של מחזור לצור המזונות אבל
היה גם יאור ע. חמניות ההתישבות, והכרונה היתה להקים 480
ישובים חדשים, או 48 אלף יחידות מטק; 12.000 יחידות מטק מכל
שנה. בהנחה היסוד לחמנית זו לקחנו בחשבון את קטיי המטבע הזר;
השחדלנו עד כמה שאפשר לא לעבור את הגבולות ההגיוניים בדרישה
למטבע זר. אנו אמרנו שאנו זקוקים מתוך להון השקעה באמצעי
יצור למטבע זר ליצור במדה שהחקלאות עודה בשטח היצור; את בשנה
הראשונה קבלנו בשטח המרדמנות 6 מליון ל"י אז קבענו לעצמנו 6
מליון ל"י בדוידית לאמצעי יצור.

הקושי הקיקרי לפתור את שאלת אספקת
היצור הוא בהשקעה; אנו זקוקים ליותר אדמה בהשקעה. עכשו יש
לנו בהשקעה בשלש מאות אלף דונם ומה 120 אלף דונם מרדמנות
שהוא בחלקו יוצר פרי ליבוא כך, שלמשקקה עצמיה יש לנו 180
אלף דונם בהשקעה ואת נוסף לכך חלק מהמרדמנות יהיו לנו 200
אלף דונם בהשקעה. אנו חושבים, שדרושה שבע יסיריות דונם בהשקעה
לנפש כדי ליצר את כל המזונות לבעלי החיים. זאת אמרנו, בשביל
מליון נמסות יש צורך ב-700 אלף דונם בהשקעה, ובתורם החקומה
כאשר יהיו 1.800.000 נפש נהיה זקוקים ל-1.200.000 דונם בהשקעה.
אינני מגיעים למך בגלל הקשיים הרבים ואם במשך עשרות שנים הגענו
ל-300 אלף דונם, הרי החמנית של 420 אלף דונם נוספת במשך 4
שנים היא מבוזבת למדי. איננו יודעים אם נוכל לבצע חכמית זו,
כי לבצועה נהיה זקוקים ל-210 אלף טון צנורות.

- ה. לנדאו: מהי ההשקעה בדוידית לכל דונם אדמה?
- ה. הלפרין: את נקח בחשבון את הצנורות והמשאבות,
הרי המכוון בממוצע הוא 25-30 לירות
לדונם. אבל, ישנה איזורים כמו: בית שאן והחולה אשר בהם לא נחזק
לצנורות, אלא לתעלות. לאחר בדיקה יסודית עם כל גדולי הדור

בשטח ההשקאה הגענו למסקנה שנתן לבצע חכנית על 420 אלף דונם.
אילו יכולנו לבצע יותר בהשקאה היינו מחקרבים יותר לפתרון
האספקה העצמית. כאשר שוחחתי עם הלורד-בויד-אור המומחה לחזונה
שטה בארץ ואמרתי לו, שאנו משתדלים לתת לחוטבים ירקות פירות
ועד כמה שאפשר חלב, אמר לי: אם יהיה לך מספיק חסוחי אדמה,
ירקות וחלב לא יהיה רעב בארץ הזאת בתקופת חרום.

א. ריקנטי: עם חיטה כמובן.

מר הלמריין: ברור. לפי החכנית היו צריכים להיות
לנו השנה 44 אלף טון חיטה וטימון, ואנו
חוטבים שיהיו לנו רק 32 אלף טון, בגלל החקלה בחלוקת הגשמים. את
השעורה המסיקו לזרוע לפי החכנית, כי בדרך כלל החקלאי מקדים
לזרוע את השעורה ורק אחר כך הוא זורע את החטה ואז באו גשמים
רצופים והכריעו וזה גרם לכך שבמקום לזרוע 230 אלף דונם חיטה
נזרעו רק 180 אלף דונם, זאת אומרת לא המסיקו לזרוע 50 אלף דונם,
אבל אנו משתדלים להתזיר את הגרעון בחיטה על ידי גידולי קיץ.
לשם כך נחנו לחקלאים הלואות בסכום של לירה וחצי לדונם.

א. בהיר: מה השטח המיועד של זריעה תירם
בקיץ השנה?

מר הלמריין: 225 אלף דונם.

מ. ארט: מה חלקו של המטק הערבי מ-44 אלף טון
חיטה?

מר הלמריין: מחוץ ה-32 אלף טון חיטה החלק הערבי הוא
12 אלף טון והחלק היהודי 20 אלף טון.

מחוך 32 אלף טון אלה יורדים זרעים, אספקה עצמית וכו'. כמה יגיע
לטוק זו היא שאלה אחרת. 32 אלף טון אלה מהווים 25% מהחכנית שנקבעה
ולכן אנו מחמשים דרכים ליצר יותר חיטה על ידי השקאה זולה.

חוטבני, שביתר הדברים, מחוץ לחיטה, כגון:
קיטניות, גרעיני שמן וירקות, אנו נמצאים בגבולות החכנית. כמובן
שבדבריהם כאלה כמו ירקות ישנן חמיד הפחעות; יש חשש שיהיו יותר
מדי חסוחי אדמה ובעונה מסוימת יהיו יותר מדי עגבניות. שר האספקה
אינו רוצה לעשות בקורה כדי לשמוק על המחירים; הוא מעוניין
סיהיו זמנית שבהם המחירים ירדו, ואת זה החקלאי אינו לוקח בחשבון.

מר לנדאו: מעודף העגבניות אפשר ליצר רטק ליצוא.

מר הלמריין: לכך אין די כח. אנו זקוקים עכשו ל-25
אלף טון כח כדי לכבוש מלפפוניה ומעט
עגבניות, ואחרי מ"מ עם הממשלה הוקצב לנו סכום של 2800 טון
במקום 25 אלף טון.

בשטח המרדסנות המגמה היא להוסיף
150 אלף דונם פרדס. אינני יודע במשך כמה שנים נוכל לבצע זאת,
אבל יש לנו אדמה מצוינת בשביל פרדסים. גם השנה תפס הפרי שלנו
מקום ראשון בשוקי העולמיים. לתפוח היפואי יצאו מוניטין ומשלמים
לנו עבורו ביוקר ואפשר להגדיל את היצור. על כן באה החצקה להכניס
את המרדסיט למטק המעורב. לעומת זאת איננו מעוניינים באשכוליות,
כי השוק אינו קולט אותן ולכן כאשר עסק יזרעאל רצה לנטוע אשכוליות-
אמרנו עליו.

ט. גורן: ביצר עלה הנמיון עם החמוצים שנשלחו
לארצות הברית?

מר הלפרין:

יפה.

את שאלת האספקה לרפת יכולנו לפתור על ידי אספקה עצמית לגמרי, אבל הרפת מקומחה על ידי הלול. אף על פי כן אנו נותנים את זכות הבכורה לגידולים לרפת, כי היא נותנת חלב וקצח טומן בתור תוספת לואי ולא בחור מגמה. בשנים האחרונות נעשו נסיונות שונים, בארצות שונות וביחוד באמריקה, לגדל את הפרות על מרעה טבעי בלבד. גם אנו משתדלים ללמוד את הבעיה הזאת, ושלחנו אנשים לאמריקה ולארצות אחרות למצוא תערובת מתאימת של עשבים כדי לקיים בכל מקום שאפשר בהר ובערבה כדי מרעה לחקופה ארוכה ככל האפשר. הדבר זה יאסטר הוזלת יצור החלב וכן יצור בסיס רציני לגדול בשר בארץ. בין המומחים השונים יש ויכוח אם הבטח למדינה יבוא מבקר או מצאן. אנו עורכים נסיונות כדי להתקרב לפתרון בעיה הבשר בארץ וזה לא מן הנמנע אם יוצר בסיס רחב יותר של מרעה; אם נוכל להחזיק את הבקר במשך 5-6 חדשים בשנה על מרעה ירוק, וביתר החדשים על עשב יבש. השנה הבאה נבטיח סרדיניות אשר אינן מקבלות תוספת מזון אלא חיות ממה שיש על האדמה ובקקץ מעשב יבש.

באשר ללול. ענף הלול מתבסס בעקר על אספקה מן החו. לא יתכן לקיים ענף המבוסס על אספקה בממדים כל כך גדולים מן החוץ, ביחוד בתקופה שיש מתסור גדול בדוויזים. אנו לוחצים על בעלי הלולים שיצרו בעצמם את האספקה ללול על ידי שנוי התפריט. אנו מעוניינים לגדל גרעיני תירס ודורה, כדי ליצור אספקת קמח. אם נצליח לעשות זאת תסתר שאלת האספקה ללול.

א. מזור: מה גדלו של ענף הלול?

מר הלפרין: השנה יש 2,700,000 עופות ובשנה הבאה נוסף 3/4 מליון. בכל שנה מוסיפים 3/4 מליון עופות.

היו"ר מ. בדר: כיצד זה מתבטא בביציות?

מר הלפרין: יש ילמי התכנית קרוב לשלש מאות ביציות לנפש לשנה, אבל בגלל קשיי החורף וקשיי האספקה היתה הטלה יותר קטנה.

בענף הדייג ישנם 3 סוגים: דייג בבריכות; דייג באגמים ודייג בים. ענף הדייג גדל, כפי שחוכלו לראות בסטטיסטיקה ועוד יגדל, כי הגדלנו את קרן הדייג והוספנו עוד 100 אלף ל"י. ישנה בעיה הדייג בבריכות. אנו רוצים להציב גבולות לבריכות ויש חוק שהוצא בשנה שעברה, שלא בכל מקום אפשר לעשות בריכת דגים, אלא רק באדמה שאינה ראויה לעבוד חקלאי ובמים מתאימים שיש להם אחוז גבוה של כלור, מפני שאחרת היינו הופכים את היבשה לים ולנו יש מעט מאד יבשה, ומעט מים. בשטח השלחצן מחקיימת משפחה על 10 אלפים קוב מים בו בזמן שבענף בריכות הדייג היא זקוקה ל-50 אלף קוב מים לשנה.

ח. לנדאו: אבל, זהו ענף שמכנים יפה.

מר הלפרין: כן. בית שאן למשל מחקיימת רק על דייג.

ט. גורן: מהי כמות האוכל הדרוש לענף הדייג?

מר הלפרין: האמפקה לענף הדיג דורשת דוויזים באופן יחסי יותר מהלול. אנו משתדלים לגדל בארץ תורמוס וכן לתת לדיג פחות מזון. אם נתן לדיג תערובת של זבלים חיים במקום תורמוס זה יעלה פחות דוויזים.

ברצוני לסיים ולומר: תכנית 4 השנים דורשת ממון ועוד רב; היא דורשת תקציב מיתון וגם בדוויזים, היא דורשת כלים לבצועה. אנשי הכנסה והצבור חושבים, שעל ידי צמצום התקציב נגשים את התכנית השונה, אבל זה לא יתכן.

היו"ר מ. בדר: אני מציע להתחיל עכשו בדיון. ברור שנצטרך לסכם את הדיון בסיכום קונקרטי ולכן, אני מציע למר הלפרין לדאוג להצעות מנוסחות.

מר הלפרין: אתה תתן לי את הכוונן.

היו"ר מ. בדר: אינך צריך להתאים את עצמך לוועדה; משרד החקלאות צריך להתאים את עצמו קודם כל לדרישותיו.

צבי יהודה: ביטיבה הקדמת סאלתי מה הוצא למועל מהתכנית, כי תכנית יכולה להיות יותר טובה ומתוח טובה אבל העקר הוא התוצאות. עברתי את הארץ והתרשמתי קשה מאד. ישנה אדמה שהוכשרה על ידי היטובים החדשים אך טרם נזרעה. זה דוקר את העין ומכאיב את הלב; אתה עובר בדרכים הראשיות, ואתה רואה אדמה שהושקע בה עמל רב לא נזרעה. אם הסוכנות היהודית עמוסה עכשו עומט עזרה על ידי זה שצריכה להכין את תכנית ההתישבות חושבני שמשרד החקלאות צריך ליטול על עצמו חמקיד זה.

באשר לבעית האמפקה. לא ברור לי אם תוסר המים שהוא אחד הגורמים בכל המקרים היה הודות לחנאים האוביקטיביים. נראה לי שמהו במנגנון ההוצאה למועל אינו בסדר. השיטה של מפירת שטחים מסוימים של משקים חדשים לחכירה למשקים הותיקים אינה שיטה טובה; את מיקרת את העבודה ואת הוצאות העבודה; שיטה זו אינה מסתתת את המטק החי במדה לדרוש לנו למתח אותו ואינה מחלקת במדה רציונלית את יכולת הפתוח. אני מבין שנקודה זו אינה ברורה ולכן אתן דוגמא: בכסרי מגדלים הרבה פרות. זוהי ברכה לשוב, אבל יחד עם זה כל מה שאנו מרבים לגדל פרות באופן יחסי קונים יותר מזון מהחוק, כי המזון שיכל לתת המטק באופן טבעי הולך וקטן. לעומת זאת אם נפזר את העדר על פני שטחים שונים אתו המזון המובא מן החוק יהיה יותר קטן. אנו מעונינים ליטב את הארץ כולה ולא ללכת בדרך של ריכוז. זהו אחד הדברים החשובים ביותר בטביל ישוב הארץ ובטביל כלכלה.

מקימים עלשו מעבודות. לד דבר טוב, אבל בתנאי שנשמור לעולים את הזכות להתישב. מעבודתאלה יוקמו ליד היטובים הותיקים והעולים יתגלו לעבודה ויכנסו לאטמוספירה החקלאית לכן אינני מעונין שאנשים אלה יאבדו את תורת ההתישבות. כמי שאמר מר הלפרין אנו טובלים מחומר ידיעת העבודה של המתישבים החדשים לכן עלינו לנצל את ידיעתם של אנשי המעבודות.

בלי טמק יש למתח את מטק ההדר, אבל אני רוצה להכבות את חשומת לב הוועדה ומשרד החקלאות, שאנני מקבל את דעתו של מר הלפרין לטתח רק מטק שמוטי. עלינו לזכור, שאנו צריכים להגיע לממדים גדולים במטק ההדרים ולשמוטי יש תקומה קצרה. תקומת הגשמים. אם נגדל רק שמוטי נקצר את העונה ונסכן את היבול. אם נגדל

גם ולנטיה וושינגטון נאריך את תקופת הגדולים ונגדיל את היבול.
וכאן אני רוצה להעלות עוד מחשבה. במסך שנים דובר על כך שיש
לנצל את השטחים בין המטעים לגדולים שונים. מסך ההדבים הוא מסך
יקר מאד ואינני יודע באיזו מדה יש בכוחה של המדינה לקיים אותו.
לכן עלינו לנצל את השטח בין עצי החדר במרחק של 12 מטר מעץ לעץ.
דבר זה לא יסגע במסך המעורב ויתסוך מיט וצנורות.

חושבני, טעור זמן רב יהיה לנו מחפור
בדוויזים. ושוב אני רוצה להעלות מחשבה. שמעתי אתמל מפי מר לובושיץ,
בקטר עם איזו הצעה שהשליתי בענין הצבר, שיש חוזה עם פירמה
אמריקאית המספקת מח לאיזה בצורה אונסיים. הייתי מציע למשרד
החקלאות לבחון שיטה זו, של מכירה מוקדמת על ידי אונסיים במחיים,
בענף הירקות.

את ענף הלול עלינו לראות מתוך גיטה
של כלכלה לאומית. עלינו לראות באיזו מדה מותר לנו לפתח את
ענף הלול, כי אם כל אחד יסמך ביציה לעצמו ולעוד 4 משפחות בעיר
תעשו חשבון באיזו מדה תוכל הארץ הזאת לסאת את ענף הלול מבחינת
האספקה והדוויזים.

כאחד הדברים החשובים למדינה אני רואה
את בדיקות הקרקע בנגב הרחוק. את נעבד בסוף 4 השנים 5 מליון דונם
אדמה נצטרך ל-100.000 טון סופרמוסס, 100.000 טון גפרת אמון
ו-500.000 טון אשלג. אינני יודע כמה עוליה זבלים אלה עתה, אבל
חושבני שמחפיקיו של משרד החקלאות בצרוף המשרדים המחאימים
ליצור זבלים אלה בארץ, כי ישנם התנאים האובייקטיביים לכך; יש לנו
אדמות עם סופסטים אמנם לא בכמות רבה אבל כל כמות שיטנה חוסכת
מטבע זר. יצירת אמון זהו דבר מכני. צריך רק להביא את המיכון
המחאים.

יצירת זבלים אלה יהוו גם תחליף
מזון לדגים אמנם לא במאה אחוז, אבל בחלק מהמים אשר יחסוך
מטבע זר. האספקה לבריכות הדיג 100 לירות דוויזים על טונה דגים
בדיוק אותו הסכום שעולה לנו הפילה המוצין המובא מהחוץ.

לדעתי, עלינו לשנות את שיטת הדיג
הימית. עד עתה דגים רק דייג מתחתית הקרקע, וזה מסכן את עתיד
הדייג. איננו מנמלים את הדגה הנמצאת בין מלח הים ובין תחתית
הקרקע. זו היא דגה הנזחנת דגים טובים וגדולים. לזה דרושים
מומחים וכלים מיוחדים. בלי דיג ימי גדול במרחקים לא נצליח
בענף הדיג ובפרט כאשר עלינו לספק כמות יותר גדולה של דגים
תחליף לבשר. עלינו לפתח ענף דיג גדול ולא דוקא בבריכות.

ה. טורדר: אני רוצה להבהיר אי הבנה שכאשר כאן.

מר הלפרין דבר על הכוונה להקטין את
התקציב; זו היא אי הבנה. הכוונה היא להקטין את התקציב הרגיל-
האדמיניסטרטיבי ועל ידי כך להגדיל את תקציב הפחות, אחרת אין כל
טעם להקטין את התקציב הרגיל.

בקטר לתקציב הפחות, ברצוני לשאול:
נניח, שיוסיפו למשרד החקלאות עוד כמה מליונים לירות ישראליות
ולא בדוויזים, האם ישי בידי משרד החקלאות האפשרות להסתמש בהם?
לפי דעתי אפשר להגדיל את תקציב משרד החקלאות אבל לא בדוויזים.

בישיבה הקודמת שאלתי, מהי השיטה
בהסקאות. אני רואה שמצד אחד ישנה מגמה לפתח את חברת "מקורות"
ומצד שני מוסיעים בתקציב כל מיני מכעלי מים אחרים. לדעתי, יש
צורך בריכוז בשטח המים. בשרון למשל, אין ריכוז בשטח המים ודבר
זה עולה בכסף רב. אני שואל: מה היא השיטה לריכוז ההסקאה בפרט
כאשר מדברים על התיטבות במטב כל כך גדול?

